
Kundelek-odmieniec i jego animowane przygody. Poznajemy świat filmu animowanego.

Opracowanie metodyczne Jadwiga Mostowska

Etap edukacyjny:
klasy IV–V szkoły podstawowej

Przedmiot:
język polski lub plastyka

Czas trwania zajęć:
2 godziny lekcyjne

Cel ogólny:
Przygotowanie uczniów do świadomego odbioru filmu animowanego i zapoznanie z podstawowymi technikami wykorzystywanymi w jego realizacji.

Cele szczegółowe:
Uczeń:

- określa temat i główną myśl filmu;
- wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach z filmu;
- wskazuje wartości przedstawione w filmie i określa wartości ważne dla jego bohatera;
- odnosi treść filmu do własnego doświadczenia i szerszego kontekstu społecznego oraz kulturowego;

- wskazuje cechy charakterystyczne filmu animowanego;
- dostrzega swoistość tekstów kultury przynależnych do filmu, sztuk plastycznych i audiowizualnych;
- rozpoznaje wybrane techniki animacji;
- ćwiczy formułowanie wypowiedzi oraz pracę w grupach.

Metody i formy pracy:
praca z filmowym tekstem kultury, miniwykład, dyskusja kierowana, burza mózgów; praca z całym zespołem, praca w grupach

Środki i materiały dydaktyczne:
film *Kundelek* (1969) reż. Lidia Hornicka 6', kartki papieru i flamastry, komputer z dostępem do internetu

Słowa kluczowe:
animacja, film animowany, inność, przyjaźń, pomoc

Przebieg zajęć

1. Projekcja filmu.

Nauczyciel proponuje uczniom wspólne obejrzenie krótkiej animacji *Kundelek*. Prosi, aby dzieci, oglądając ją, zwróciły uwagę na to, co jest tematem filmu i kim jest jego bohater, a także z jakich materiałów wykonano poszczególne elementy tego filmu animowanego.

2. Praca z całym zespołem. Omówienie filmu.

Nauczyciel prosi uczniów, aby krótko opowiedzieli,

kto jest bohaterem filmu i o czym film opowiada. Wskazane przez nauczyciela dzieci wypowiadają się (bohaterem filmu jest mały piesek, który różni się od pozostałych, ponieważ ma inny, zakręcony ogonek; ogonek czasem pozwala mu zyskać przewagę nad pozostałymi pieskami, ale ta inność sprawia, że piesek nie pasuje do reszty; film opowiada jego perypetie – od narodzin do momentu, gdy spotyka swoją panią a zarazem przyjaciółkę).

Nauczyciel zadaje uczniom pytania, a dzieci udzielają odpowiedzi:

- Dlaczego nie zdobył medalu na wystawie psów, mimo że był w wykonywaniu niektórych zadań lepszy od swoich siostr i braci? (bo był inny, nie pasował do idealnego wzorca)
- Jak czuł się piesek, gdy dostrzegł, że różni się od reszty? (odrzucony, samotny, smutny, zawstydzony)
- Dlaczego piesek postanowił zaprzyjaźnić się i pozostać z dziewczynką? (bo okazała mu zainteresowanie i zrozumienie, pomogła mu wyleczyć się z kompleksów, jego odmienność nie przeszkadzała jej, bo ona też czuła się samotna i potrzebowała przyjaciela)
- Jakie wnioski (morał) możemy wysnuć z historii małego pieska? (bycie innym nie oznacza bycia gorszym, przyjaźń jest ważna i potrzebna każdemu, nie należy odrzucać ani wyśmiewać tych, którzy są od nas inni, inność może być atutem, zaletą)
- Nauczyciel prosi uczniów, aby wskazali, z jakich materiałów wykonano elementy filmu animowanego *Kundelek* (napisy z czołówki, postacie, elementy scenografii). Dzieci udzielają odpowiedzi: kolorowy papier, tkanina, zadrukowane kartki z książki, kolorowe, drewniane klocki, sznureczek, łańcuszki.

Nauczyciel pyta:

- Czy materiały, z których wykonano elementy filmu, można znaleźć w domu lub w pracowni w szkole?
- Czy są one łatwo, czy trudno dostępne?

Dzieci udzielają odpowiedzi, a nauczyciel zwraca uwagę, iż film animowany można zrealizować z użyciem bardzo prostych środków i łatwo dostępnych materiałów oraz, że film animowany to nie tylko film rysunkowy, czyli taki, w którym poszczególne klatki filmu powstają w formie rysunku czy też film realizowany z użyciem programów graficznych i komputera. Informacje można wzbogacić, pokazując uczniom czarno-białe zdjęcia z realizacji filmu *Kundelek* dostępne w internecie, w serwisie Fototeka: <https://tiny.pl/gvtnm>

3. Praca z całym zespołem – film animowany (wprowadzenie).

Nauczyciel krótko wprowadza uczniów w podstawowe zagadnienia związane z filmem animowanym.

Na przykład:

- film animowany to rodzaj filmu, w którym przy pomocy różnych technik (fotograficznych, komputerowych) uzyskuje się efekt wprawienia w ruch (ożywienia) nieruchomych przedmiotów, na przykład lalek lub rysunków. Nazwa *animowany* pochodzi od łacińskiego słowa *animo*, czyli *ożywiam*.
- istnieje wiele różnych technik animacji, które możemy wyróżnić ze względu na to, **co i jak** będziemy animować. Poza animacją rysunkową (najstarszą i najpopularniejszą) mamy także animację przedmiotową, lalkową, wycinankową lub plastelinową. Ciekawe efekty uzyskuje się także, wykorzystując do animacji różne sypkie materiały (na przykład piasek czy kaszę). W wielu filmach animowanych stosuje się tzw. techniki kombinowane, czyli łączy w jednym filmie dwie lub więcej technik, na przykład animację rysunkową i lalkową albo też łączy animację (na przykład rysunkową) z filmem aktorskim. Klasyczną techniką animacji jest tzw. animacja poklatkowa. Film animowany zrobiony w tej technice składa się z szeregu osobnych zdjęć. Żeby stworzyć wrażenie ruchu, animator przesuwa nieznacznie obiekty na każdej z fotografowanych klatek, które następnie zostają połączone w jeden ciąg. Ciekawą, choć rzadką techniką animacji jest tzw. technika non-camerowa. Poszczególne rysunki (fazy ruchu) są malowane albo na przykład wydrapywane bezpośrednio na taśmie filmowej. Dziś coraz częściej rezygnuje się z takich klasycznych technik na rzecz grafiki i animacji komputerowej. Animatorzy pracują z wykorzystaniem komputerów i specjalnego oprogramowania, które pozwala im tworzyć filmy animowane także w technice 3D.
- w dziedzinie filmu i serialu animowanego Polska ma długą tradycję. Składają się na nią dokonania łódzkich studiów Se-ma-for (np. wyróżniony Oscarem *Piotruś i wilk*) i Anima-Pol (np. *Kaktus i Mały*), Studia Filmów Rysunkowych w Bielsku-Białej (*Reksio, Bolek i Lolek*), Studia Miniatur Filmowych w Warszawie czy też specjalizującego się w animacji komputerowej studia Platige Image. Film *Kundelek* powstał w 1969 roku w Se-ma-forze, który nazywał się wtedy Studiem Małych Form Filmowych Se-Ma-For.

Dla zilustrowania swojego miniwykładu nauczyciel może pokazać krótkie fragmenty filmów animowanych zrealizowanych w różnych technikach i dostępnych w repozytorium FINA: <https://tiny.pl/gvtnt> lub w serwisie: <http://ninateka.pl/filmy/film,animacje>. Za przykłady mogą posłużyć również prezentowane w internecie filmy animowane zrealizowane przez dzieci w ramach rozmaitych warsztatów animacji, np. podczas Festiwalu Filmów Animowanych ANIMOCJE: <https://www.youtube.com/user/Animocje>.

Warto również zademonstrować dzieciom, w jaki sposób powstaje iluzja ruchu w filmie animowanym na przykładzie kineografu (ciekawe przykłady można znaleźć w internecie po wpisaniu hasła kineograf lub w języku angielskim flip book).

4. Praca w grupach i z całym zespołem – film animowany (wybrane techniki animacji).

Nauczyciel dzieli uczniów na mniejsze zespoły. Każdy zespół otrzymuje kartkę papieru oraz flaster. Nauczyciel prosi grupy o wypisanie na kartce co najmniej 10 tytułów filmów i seriali animowanych. Po upływie czasu przewidzianego na wykonanie tego zdania (ok. 2–3 min) przedstawiciele grup odczytują zapisane przez siebie tytuły, a cały zespół klasowy (wspólnie z nauczycielem) próbuje wskazać wykorzystane w danym filmie techniki animacji (np. animacja rysunkowa, animacja

lalkowa, animacja wycinankowa, animacja komputerowa itp.). Na koniec nauczyciel może uzupełnić podane przez dzieci tytuły o kolejne, także polskie produkcje (np. *Reksio* – animacja rysunkowa, *Parauszek i przyjaciele* – animacja lalkowa). Na zakończenie tego etapu zajęć nauczyciel prosi uczniów o określenie, jaką animacją jest film *Kundelek*. Dzieci udzielają odpowiedzi (animacja lalkowa – lalki wykonane z papieru, w filmie wykorzystano też pewne elementy animacji przedmiotowej – kartki papieru, bryły oraz wycinankowej – napisy w czołówce filmu). Nauczyciel może uzupełnić wypowiedzi dzieci informacją, że jest to film zrealizowany klasyczną techniką poklatkową.

5. Podsumowanie i zakończenie lekcji.

Nauczyciel podsumowuje zajęcia podkreślając, że świat filmu animowanego jest bardzo bogaty i różnorodny. Poprzez animację można opowiedzieć wiele ciekawych historii – zarówno krótkich i prostych, jak i dłuższych, złożonych z wielu wątków. Filmy animowane podejmują różnorodne tematy, mają różnych bohaterów. Także sposoby ich realizacji, wykorzystywane w animacji materiały oraz techniki mogą być rozmaite, proste i skomplikowane. Wiele zależy od możliwości, pomysłowości i wyobraźni twórców filmu animowanego.

Praca domowa:

(do wyboru):

1. Wymyśl i zaprojektuj własnego bohatera filmu animowanego, pamiętając, że animować można obiekty wykonane z bardzo różnych materiałów. Możesz więc swojego bohatera narysować, wyciąć albo poskładać (np. z gazety lub kolorowego papieru), lub też wykonać z innego materiału (np. plastelina, wełna, gąbka, klocki itp.).

2. Wymyśl własną, krótką historyjkę, którą można by przedstawić w filmie animowanym. Przygotuj do niej prosty scenopis obrazkowy zwany storyboardem.

Nauczyciel wyjaśnia uczniom, czym jest storyboard (to seria obrazów będących wskazówkami dla ekipy filmowej pomocnymi w filmowaniu; jest wykonywany przez specjalnego rysownika określanego w branży filmowej jako storyboardzista) i pokazuje dostępne w internecie przykłady scenopisów obrazkowych. Zadania z proponowanej pracy domowej mogą być również (w przypadku lekcji plastyki), przedmiotem kolejnych zajęć lekcyjnych.